

Nr 644

Av herr Sundin, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 30, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

(Lika lydande med motion nr 759 i Andra kammaren)

Riksdagen har vid flera tillfällen i princip uttalat sig för avveckling av den kommunala garantibeskattningen av fastigheter. Den omständigheten att denna beskattning är av väsentlig betydelse för många skogs-, vattenkrafts- och sommarstugekommuner har emellertid hittills hindrat principbeslutets förverkligande. Med hänsyn till sistnämnda förhållande föreslog 1957 års fastighetsskattesakkunniga i sitt 1960 avgivna betänkande en fortsatt partiell avveckling med den utformningen, att fastighetsbeskattningen skulle avskaffas dels för samtliga fastigheter som ägs av fysiska personer, dels ock beträffande fastigheter som tillhör bostadsföreningar, bostadsaktiebolag eller allmännyttiga bostadsföretag, medan beskattningsformen skulle bibehållas för fastigheter som tillhör övriga juridiska personer (vanliga aktiebolag, ekonomiska föreningar m. fl.) samt för det allmännas fastighetsinnehav. För sommarstugekommunernas vidkommande föreslogs särskilda åtgärder. Fastighetsskattesakkunnigas betänkande har hittills icke föranlett någon proposition.

Den nu pågående allmänna fastighetstaxeringen kommer att leda till höjning av fastighetstaxeringsvärdena. Enligt de vid fastighetstaxeringsmötet förra året gjorda rekommendationerna skall den för riket genomsnittliga höjningen av taxeringsnivån bli för jordbruksfastigheter 25 %, för enfamiljsvillor 40 %, för tvåfamiljsvillor 25 % och för hyreshus 10 %. Variationerna i höjningarna synes emellertid bli stora. Sannolikt kommer höjningen att bli störst för enfamiljsvillor och fritidshus — i många fall 60—80 %. Skogsfastigheter och vattenfallsfastigheter synes få låg höjning eller ingen höjning alls — i vissa fall t. o. m. sänkning av taxeringsvärdet.

Det är naturligtvis angeläget att höjningen av taxeringsvärdena inte tillåtes medföra ökad betydelse för den fastighetsbeskattning som enligt riksdagens principuttalanden bör avskaffas. Samtidigt måste tillses att de kommuner som är beroende av garantibeskattningen inte åsamkas ett försämrat ekonomiskt läge. Beträffande de fastigheter för vilka den statliga inkomstbeskattningen beräknas schablonmässigt i förhållande till taxeringsvärdet är det givetvis också angeläget att tillse att den pågående fastighetstaxeringen inte leder till skärpt inkomstbeskattning.

I den föreliggande propositionen nr 30 föreslås att repartitionstalet vid fastighetsbeskattningen och det procenttal som ligger till grund för inkomstbeskattningen i fråga om en- och tvåfamiljsfastigheter, sänks från 2,5 till 2.

Den i propositionen föreslagna sänkningen av repartitionstal och procenttal till 2 medför oförändrat garantibelopp och inkomstbelopp vid en höjning av fastighetsvärdet med 25 %. För en- och tvåfamiljsfastigheter måste man emellertid räkna med en genomsnittlig höjning av taxeringsnivån med 40 %. För dessa fastighetsägare skulle alltså propositionen medföra en icke oväsentlig skatteskärpning, som enligt min mening måste undvikas.

En höjning av fastighetsvärdena med 40 % motiverar en sänkning av ifrågavarande repartitionstal och procenttal till 1,8. I fråga om fastighetsbeskattningen medför emellertid redan en sänkning av repartitionstalet till 2 ett skattebortfall för ett flertal skogs- och vattenfallskommuner. En ytterligare sänkning av repartitionstalet vid fastighetsbeskattningen synes mig därför i nuvarande läge inte möjlig att genomföra. Den erforderliga kompensationen för egnahemsägarna bör därför enligt min mening sökas genom ytterligare åtgärder i fråga om inkomstberäkningen.

Utredningsmannen har på den sistnämnda punkten övervägt såväl en höjning av det extra avdraget som en höjning av detta avdrag i kombination med en sänkning av procenttalet. Han stannade dock för enbart sänkning av procenttalet, vilket godtagits i propositionen. Det finns sålunda olika former för frågans lösning. Jag har ingen erinran mot att lösningen sökes genom enbart sänkning av repartitionstal och procenttal. Procenttalet bör dock på grundvalen av vad jag ovan framhållit fastställas till 1,5.

I propositionen föreslås inte någon ändring av det procenttal — 3 — som ligger till grund för den schablonmässiga inkomstberäkningen av fastigheter som ägs av bostadsföreningar, bostadsaktiebolag eller allmännyttiga bostadsföretag. Man måste emellertid räkna med att taxeringsnivån för bostadsföretagens fastigheter kommer att höjas med 20—30 % genom den pågående fastighetstaxeringen. Det måste i sammanhanget beaktas att en allt större del av småhusproduktionen i landet avser upplåtelse med bostadsrätt eller hyresrätt. Jag föreslår därför att procenttalet för inkomstberäkningen i fråga om fastigheter, som ägs av bostadsförening, bostadsaktiebolag eller allmännyttigt bostadsföretag, fastställs till 2,5.

En höjning av taxeringsvärdet påverkar uppenbarligen även tomträtts taxeringsvärde. Tomträttshavaren påföres här genom repartitionstal och procenttal en skatt såväl kommunalt som statligt för en tomt, som han ej äger och som han har att erlægga tomträttsavgäld för. Det riktiga måste enligt min mening vara att tomtvärdet inte medräknas vid fastställande av garantibelopp och inkomstbelopp beträffande fastigheter med av kommun upplåten tomträtt.

Såsom framhållits medför sänkning av repartitionstalet till 2 bortfall av skatteunderlag för ett flertal skogs- och kraftverkskommuner. Det synes

mig självklart att dessa kommuner måste kompenseras i första hand genom ett effektivt skatteutjämningsförfarande. Departementschefen har i den förevarande propositionen uttalat: »Om emellertid det förslag till kommunal skatteutjämning, som jag har för avsikt att inom kort föreslå Kungl. Maj:t att underställa riksdagen, bifalles, torde riskerna för inkomstbortfall av betydelse för dessa kommuner genom den föreslagna åtgärden bli eliminerade.» Jag har naturligtvis inte möjlighet att på förhand bedöma hurvida det aviserade förslaget till kommunalskatteutjämning kan bli tillfredsställande från de nämnda synpunkterna. Jag vill emellertid redan nu understryka angelägenheten av att ifrågavarande syfte tillgodoses på tillfredsställande sätt vid behandlingen av frågan om den kommunala skatteutjämningsen.

Av stor betydelse i sammanhanget är emellertid också att en sådan fördelning av beskattningsföremålen mellan kommunerna uppnås att en utjämning mellan kommunerna kan främjas. En förstärkning av kraftverks- och regleringsdammskommunernas ställning skedde genom riksdagsbeslutet 1963 beträffande reglerna för fördelning av inkomst av kraftverksrörelse, då huvudkontorskommunens andel i rörelseinkomsten reducerades till 5 % och produktionskommunens minimiandel höjdes till 30 % av inkomsten av försäljning av den av företaget producerade kraften.

I första hand synes mig nu böra övervägas en allmän ändring av reglerna för fördelningen av rörelseinkomst mellan olika kommuner. Som en huvudregel gäller nu att minst 5 % av inkomsten skall tilldelas kommun där huvudkontor funnits. Såsom framgått av skatteutjämningskommitténs undersökningar förekommer det emellertid i mycket stor utsträckning att huvudkontorsandelen upptas till 10 % av inkomsten. Den efter huvudkontorsandelen kommunalskattepliktiga inkomsten fördelas enligt praxis med 2/3 på tillverkningskommunerna och 1/3 på försäljningskommunerna.

Det finns enligt min mening starka skäl för bedömningen att huvudkontorsandelen f. n. oftast beräknas till alltför hög procentsats. För kommuner, där tillverkning ej ägt rum, kan det över huvud taget ifrågasättas om någon huvudkontorsandel bör beräknas. Det synes mig vidare motiverat, att överväga om inte mer än 2/3 av den efter huvudkontorsandelen återstående inkomsten bör beräknas på tillverknings- eller produktionskommunen. Motionsledes har tidigare förordats sådan ändring av reglerna för fördelningen av rörelseinkomst mellan olika kommuner att, i de fall fastighet ingår i rörelsen, inkomst motsvarande viss procent av fastighetens taxeringsvärde alltid skall beskattas i den kommun där fastigheten är belägen. Även en sådan lösning synes mig böra övervägas.

Ifrågavarande problem gäller i viss utsträckning även inkomst av jordbruksfastighet och annan fastighet. Träförädlingsföretag har oftast sin verksamhet baserad på uttag av virke ur egna skogar, belägna i olika kommuner. Oftast torde sådana företag anse sitt bestånd av jordbruksfastig-

heter utgöra en enda förvärvskälla och fördela den gemensamma inkomsten i förvärvskällan i förhållande till fastigheternas taxeringsvärden. Detta är dock icke en generell regel. Beträffande inkomst av annan fastighet förtjänar sommarstugorna särskild uppmärksamhet. Här har dock, såsom framhållits, fastighetsskattesakkunniga utarbetat ett förslag, avsett att tillämpas vid aveckling av fastighetsbeskattningen.

Särskilt den situation som inträffar för vissa skogs- och vattenfallskommuner till följd av den pågående fastighetstaxeringen och den därav föranledda sänkningen av repartitionstalet, synes mig motivera en skyndsam översyn av de interkommunala fördelningsreglerna i fråga om inkomst av förvärvskälla där fastighet ingår. Genom en ändrad fördelning av beskattningsföremålen bör en förstärkt ställning kunna ges i första hand skogskommunerna och i viss utsträckning även vattenfallskommunerna.

Med stöd av vad ovan anförts får jag hemställa,

I. att riksdagen måtte besluta

att det procenttal, som skall ligga till grund för inkomstbeskattningen i fråga om en- och tvåfamiljsfastigheter, må utgöra 1,5;

att det procenttal, som skall ligga till grund för inkomstberäkningen av fastigheter, som äges av bostadsrättsföreningar, bostadsaktiebolag eller allmännyttiga bostadsföretag, må utgöra 2,5;

II. att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till enligt ovan erforderlig författningstext; samt

III. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an hålla

om skyndsam översyn i motionens syfte av de interkommunala fördelningsreglerna i fråga om inkomst av förvärvskälla, där fastighet ingår;

om skyndsam prövning av frågan om undantagande av tomtvärde från garantibelopp och inkomstbelopp beträffande fastigheter med av kommun upplåten tomträtt, i enlighet med vad i motionen har anförts.

Stockholm den 16 mars 1965

Sven E. Sundin